

Sygn. akt III AUa 694/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2013 r. w Szczecinie

sprawy Z. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wstrzymanie wypłaty emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 maja 2012 r. sygn. akt VI U 1938/11

- zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i podejmuje wypłatę emerytury ubezpieczonego Z. G. od dnia 1 października 2011r.,
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz Z. G. kwotę 210 zł (dwieście dziesięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za I i II instancję.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek

III A Ua 694/12

Uzasadnienie:

Decyzją z dnia 3 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z urzędu wstrzymał Z. G. wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r., z uwagi na kontynuację zatrudnienia przez ubezpieczonego.

W odwołaniu od powyższej decyzji Z. G. wniósł o jej uchylenie wskazując, że zastosowane przez organ przepisy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw naruszają konstytucyjne zasady, w tym zasadę zaufania

jednostki do państwa oraz stanowionej przez nią prawa, zasadę ochrony praw nabytych, a także zasadę niedziałania prawa wstecz oraz są niezgodne z wytyczną nr 5 załącznika „Wytyczne zatrudnienia. Europejska strategia pełnego zatrudnienia i lepszej pracy dla wszystkich” do decyzji Rady Europejskiej z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie polityki zatrudnienia Państw Członkowskich (...). Ubezpieczony podniósł, że przeszedł na emeryturę, gdy obowiązek rozwiązania umowy o pracę jako warunek otrzymywania świadczenia z ZUS nie obowiązywał, wobec czego nabył prawo do emerytury bez obowiązku rozwiązywania stosunku pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, powołując się na argumentację Trybunału Konstytucyjnego zaprezentowaną w wyroku z dnia 7 lutego 2006 r. w sprawie SK 45/04.

Wyrokiem z dnia 24 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Z. G. urodził się dnia(...) r. Od dnia 17 września 2001 r. i nadal (także po dniu 1 października 2011 r.) jest nieprzerwanie zatrudniony na podstawie umowy o pracę na stanowisku Prezesa Zarządu w Przedsiębiorstwie (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.. W dniu 27 marca 2009 r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Decyzją z dnia 4 maja 2009 r. organ rentowy przyznał Z. G. prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r., tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku. Natomiast decyzją z dnia 3 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał ubezpieczonemu wypłatę emerytury z uwagi na kontynuację zatrudnienia.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna) Sąd Okręgowy uznał odwołanie Z. G. za niezasadne.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że okoliczności faktyczne rozpoznawanej sprawy były bezsporne, natomiast kwestią wymagającą rozstrzygnięcia pozostawała ocena zagadnienia prawnego - czy w niniejszym stanie faktycznym zostały spełnione przesłanki konieczne do zastosowania przepisu art. 103a ustawy. Sąd Okręgowy zaznaczył, że omawiany przepis art. 103a został dodany do ustawy emerytalnej przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) i wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2011 r. Z brzmienia tej regulacji wynika, że w odniesieniu do osób, które pozostając w zatrudnieniu nabyły prawo do emerytury w 2011 roku, organ rentowy w ogóle nie podejmuje wypłaty świadczenia, jeżeli nie nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy. Jednakże, po rozwiązaniu umowy o pracę, osoby te mogą zatrudnić się ponownie u tego samego lub innego pracodawcy i wówczas emerytura będzie im wypłacana (ustaną przesłanki do jej zawieszenia). Osoby zaś, którym prawo do emerytury przyznano przed dniem 1 stycznia 2011 r. i które nadal pracują na podstawie tej samej umowy o pracę u tego samego pracodawcy, u którego pracowały bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury, mogły mieć wypłacane świadczenie emerytalne tylko do końca września 2011 r. (wobec nich wejście w życie art. 103a ustawy emerytalnej zostało bowiem niejako odroczone, na mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw). Natomiast od dnia 1 października 2011 r., także i wobec tych emerytów znajduje zastosowanie nowy przepis art. 103a, stanowiący podstawę wstrzymania wypłaty emerytury. Także więc i w stosunku do tej grupy emerytów wypłata emerytury zostanie podjęta w sytuacji, w której rozwiążą oni dotychczasowy stosunek pracy, po czym zawrą (lub nie) nową umowę o pracę – z tym samym lub nowym pracodawcą – kontynuując tym samym działalność zarobkową. W ocenie Sądu Okręgowego, literalna wykładnia omawianego przepisu jest jasna i nie budzi wątpliwości. Ustawodawca jednoznacznie wskazał okoliczności faktyczne, których wystąpienie spowoduje zawieszenie emerytury, nie przewidując przy tym żadnych wyjątków od ogólnej zasady niemożności nieprzerwanego kontynuowania zatrudnienia u tego samego pracodawcy przed i po nabyciu uprawnień emerytalnych.

Następnie sąd pierwszej instancji wskazał, że regulacja analogiczna do mającego obecnie zastosowanie przepisu art. 103a ustawy emerytalnej już funkcjonowała w polskim systemie prawnym w okresie od 1 lipca 2000 r. do 7

stycznia 2009 r. Z dniem 8 stycznia 2009 r. norma ta została jednak uchylona przepisami ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. nr 228, poz. 1507). Wcześniej jednak konstytucyjność wspomnianego przepisu w poprzednim brzmieniu została poddana analizie przez Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., w sprawie o sygn. akt SK 45/04, orzekł, że art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny podkreślał wówczas, że celem wprowadzonego przepisu jest tworzenie nowych miejsc pracy. Wprowadzone rozwiązanie miało zachęcać osoby, które osiągnęły wiek emerytalny do rozwiązania stosunku pracy, a tym samym do definitywnego zwolnienia miejsc pracy dla młodszych osób. Regulacja ta miała służyć realizacji konstytucyjnych zadań państwa. Zgodnie bowiem z art. 65 ust. 5 Konstytucji, władze publiczne mają obowiązek prowadzić politykę zmierzającą do pełnego, produktywnego zatrudnienia poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowanie i wspieranie poradnictwa i szkolenia zawodowego oraz robót publicznych i prac interwencyjnych.

Nadto sąd pierwszej instancji akcentował, że Trybunał Konstytucyjny już kilkakrotnie wypowiadał się również w kwestii dopuszczalności zawieszenia lub ograniczenia świadczeń emerytalnych. W świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, ograniczenie prawa do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych w sytuacji uzyskiwania innych dochodów, w tym wynagrodzenia z tytułu pracy, jest co do zasady dopuszczalne. Zawieszenie lub ograniczenie tych świadczeń nie powinno jednak przekraczać określonej miary i podlega ocenie z punktu widzenia zasady proporcjonalności i niearbitralności. W tak wyznaczonych granicach, ustawodawca ma swobodę określenia konkretnych przesłanek zawieszenia lub ograniczenia świadczeń emerytalno-rentowych przez osoby uzyskujące dodatkowy dochód lub wynagrodzenie. Zdaniem Trybunału, realizacja prawa do zabezpieczenia społecznego wymaga sprecyzowania w ustawie przesłanek nabycia i przesłanek korzystania z prawa do emerytury. Przepis art. 67 ust. 1 Konstytucji nie wyklucza więc uzależnienia pobierania świadczeń emerytalnych od przerwania lub ograniczenia dotychczasowej działalności zawodowej. Trybunał nie podzielił poglądu, że do istoty prawa do zabezpieczenia społecznego należy prawo emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny, do pobierania świadczeń emerytalnych bez przerywania dotychczasowej działalności zawodowej. Umożliwienie pobierania świadczeń emerytalnych bez przerwania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy, wykracza bowiem jego zdaniem poza konstytucyjny zakres prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zaskarżony przepis nie narusza zatem istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego i nie pozbawia wymaganego przez konstytucję minimum życiowego osób, które osiągnęły wiek emerytalny.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia zasady zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady ochrony praw nabytych ubezpieczonych, Sąd Okręgowy powołując się dalej na stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wskazał, że ingerencja ustawodawcy w tym przypadku nie polega na zniesieniu nabytego prawa do emerytury, ani na zmniejszeniu jego zakresu, ale jedynie na wprowadzeniu dodatkowych warunków jego realizacji. Zaskarżony przepis nie narusza zatem nabytych praw ubezpieczonych również dlatego, że nie pozbawia on ich prawa do emerytury, a tylko powoduje zawieszenie jej wypłacania w razie kontynuacji zatrudnienia u tego samego pracodawcy, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Zawieszenie wypłacania emerytury stanowi instrument oddziaływania na zachowanie jednostki i zmusza do dokonania wyboru między pracą zawodową, a pobieraniem emerytury. Nie stanowi ono jednak formy ingerencji w wolność wykonywania zawodu i wyboru pracodawcy.

Sąd Okręgowy zaznaczył nadto, że pogląd, iż istotą prawa do zabezpieczenia, wyrażonego w art. 67 ust. 1 Konstytucji nie jest objęta realizacja świadczeń emerytalnych dla tych osób, które w związku z indywidualnymi predyspozycjami i możliwościami postanowiły nie przerywać działalności zawodowej i dysponują odpowiednimi źródłami z tego tytułu, Trybunał Konstytucyjny wyraził także w wyroku z dnia 11 grudnia 2006 r., w sprawie o sygn. SK 15/06 oraz w wyroku z dnia 27 stycznia 2010 r., w sprawie o sygn. SK 41/07.

Mając na uwadze powyższe, sąd pierwszej instancji przyjął, że kwestia zgodności z ustawą zasadniczą przepisów, na mocy których osoby nabywające prawo do emerytury zobowiązane zostały do dokonania wyboru między rozwiązaniem stosunku pracy w celu pobierania emerytury albo kontynuowaniem zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy,

została już w sposób wiążący rozstrzygnięta przez Trybunał Konstytucyjny. W niniejszej sprawie nie ujawniły się żadne nowe okoliczności prawne, które mogłyby skłonić do przypuszczenia że nowa regulacja różni się od normy wcześniej obowiązującej oraz, że jest to różnica na tyle istotna, iż można przypuszczać o niekonstytucyjności nowego przepisu.

Dodatkowo Sąd Okręgowy zauważył, że ustawą z dnia 10 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 168, poz. 1001), do ustawy emerytalnej dodano przepisy art. 194c-194h. Normy te - jak zauważył Prokurator Generalny w skierowanym do Trybunału Konstytucyjnego piśmie z dnia 10 sierpnia 2011 r., złożonym w sprawie K 24/11, stanowią swego rodzaju rekompensatę dla tych emerytów, którym zawieszono wypłatę wcześniej wypłacanej emerytury. W szczególności przepis art. 194c stanowi, że jeżeli w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 września 2011 r. emeryt pobierał emeryturę, do której prawo zostało zawieszane od dnia 1 października 2011 r. na podstawie art. 103a, może zgłosić wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury, na zasadach określonych w art. 194d-194h, o ile nie pobrał emerytury wskutek tego zawieszenia przez co najmniej 18 miesięcy. Powyższy przepis przewiduje zatem, że ubezpieczony, po 18 miesięcznym okresie zawieszenia prawa do emerytury, biegnącym od dnia 1 października 2011 r., będzie mógł starać się o korzystne dla niego ponowne ustalenie wysokości emerytury. Na gruncie dotychczas obowiązujących przepisów takiej możliwości nie miał.

Odnośnie wytycznych Rady Europejskiej z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie polityki zatrudnienia Państw Członkowskich ((...)), sąd pierwszej instancji podniósł, że wytyczne te sugerują jedynie podjęcie określonych działań, nie stanowią zaś prawa powszechnie obowiązującego, co z kolei wyklucza trafność zarzutu podniesionego przez odwołującego. Sąd Okręgowy akcentował przy tym, że prawo unijne – Traktaty Rady Europy – przewidują zawieszalność prawa do świadczeń i zmniejszanie ich wysokości. Dopuszcza to nie tylko Europejski Kodeks Zaopatrzenia Emerytalnego z 1964 roku (art. 26 ust. 3) - (...) nr 48 (Wybór Konwencji Rady Europy, Warszawa 1999, s. 509) - ale i zrewidowany Europejski Kodeks Zabezpieczenia Społecznego z 1990 roku (art. 74 ust. 1 lit. j) - STE nr (...) który zezwala na zawieszanie, zmniejszanie lub odmowę przyznania świadczeń emerytalnych, inwalidzkich „i dla osób pozostałych przy życiu tak długo jak długo zainteresowany wykonuje działalność dochodową.”

Wreszcie w ocenie sądu pierwszej instancji kwestionowany przepis art. 103a ustawy emerytalnej w żadnym razie nie skutkuje pozbawieniem ubezpieczonego możliwości dalszego zatrudnienia, a jedynie w pewnym stopniu ogranicza możliwość pobierania jednocześnie świadczenia emerytalnego i wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia u pracodawcy, u którego był on zatrudniony przed przyznaniem mu świadczenia. Ubezpieczony ma jednak możliwość swobodnego wyboru czy chce kontynuować owo zatrudnienie czy też korzystać ze świadczenia emerytalnego. Co więcej w wypadku rozwiązania stosunku pracy i ponownego zatrudnienia będzie miał możliwość pobierania świadczenia i jednocześnie dalszego zatrudnienia.

W świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy decyzją z dnia 3 października 2011 r. prawidłowo wstrzymał wypłatę emerytury ubezpieczonego w związku z kontynuowaniem przez niego zatrudnienia, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, u którego był zatrudniony bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do tego świadczenia i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie oddalił.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się Z. G., który w wywiedzionej apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 3 października 2011 r. – w całości jako sprzecznej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej oraz wytycznymi Rady Europejskiej z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie polityki zatrudnienia Państw Członkowskich ((...)) oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu apelujący zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie:

1) art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych z dnia 16 grudnia 2010 r. (Dz. U. nr 257, poz. 1726), który jest niezgodny z art. 2, art. 32 i art. 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z wytyczną nr 5 załącznika „Wytyczne zatrudnienia. Europejska strategia pełnego zatrudnienia i lepszej pracy dla wszystkich” do decyzji Rady Europejskiej z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie polityki zatrudnienia Państw Członkowskich (...);

2) art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), który jest niezgodny z art. 32 i art. 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z wytyczną nr 5 załącznika „Wytyczne zatrudnienia. Europejska strategia pełnego zatrudnienia i lepszej pracy dla wszystkich” do decyzji Rady Europejskiej z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie polityki zatrudnienia Państw Członkowskich (...);

3) art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez brak zawieszenia niniejszego postępowania i przedstawienia Trybunałowi Konstytucyjnemu do rozstrzygnięcia kwestii konstytucyjności art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w związku z art. 2, 21 i 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 lutego 2006 r. (SK 45/04) nie może mieć zastosowania w przedmiotowej sprawie gdyż dotyczy on stanu prawnego i faktycznego z 2000 roku, tj. okresu kiedy nie obowiązywały Polskę przepisy prawa Wspólnotowego. Być może w tamtym czasie podobne rozwiązania prawne nie naruszały zasad konstytucyjnych gdyż realizowały obowiązującą wówczas politykę społeczną w Polsce. Jednak z momentem wejścia RP do Unii Europejskiej, tj. z dniem 1 czerwca 2004 r. Polska jest zobowiązana do realizowania innej polityki społecznej, która jest wyrażona w decyzji Rady Europejskiej z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie polityki zatrudnienia Państw Członkowskich (...) oraz załączniku „Wytyczne zatrudnienia. Europejska strategia pełnego zatrudnienia i lepszej pracy dla wszystkich”. W związku z tym, obowiązkiem państw członkowskich w ramach polityki zatrudnienia jest - między innymi - eliminacja środków zachęcających do wczesnego opuszczenia rynku pracy oraz wspieranie pracodawców w zatrudnieniu starszych wiekiem pracowników. Celem wskazanej wytycznej jest podwyższenie o pięć lat, w skali Unii Europejskiej, rzeczywistego przeciętnego wieku opuszczenia rynku pracy. Stworzenie przez ustawodawcę polskiego w 2009 roku możliwości otrzymywania świadczenia emerytalnego bez konieczności rozwiązania stosunku pracy jest zatem konsekwencją realizacji wyżej opisanej polityki rynku pracy w Unii Europejskiej, a także przygotowanego przez resort pracy i polityki społecznej, programu „Solidarność pokoleń - działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób po 50 - tym roku życia.”

Dalej ubezpieczony argumentował, że w jego ocenie przepis, na który powołuje się w decyzji ZUS zawieszając wypłatę świadczenia od 1 października 2011 r. narusza zasadę ochrony praw nabytych wyrażoną w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i w radykalny sposób zmienia jego sytuację prawną. Konstrukcja zawieszenia prawa w odniesieniu do emerytów, którzy przeszli na emeryturę z tytułu osiągnięcia wieku faktycznie odbiera świadczenie i nakazuje ponownie je nabyć już na innych zasadach obowiązujących od 1 stycznia 2011 r. Decyzję o przejściu na emeryturę ubezpieczony podejmował, gdy obowiązek rozwiązania umowy o pracę jako warunek otrzymywania świadczenia z ZUS nie obowiązywał. Nabył więc prawo do pobierania emerytury bez obowiązku rozwiązywania stosunku pracy.

Z tych samych względów zdaniem apelującego analizowana regulacja jest również sprzeczna z wyrażoną w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą nie działania prawa wstecz. Nie ma bowiem wątpliwości, że zdarzenie podlegające ocenie, tj. nabycie prawa do otrzymania świadczenia emerytalnego bez obowiązku uprzedniego rozwiązania stosunku pracy nastąpiło przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych.

Następnie apelujący wskazał, że wbrew temu co twierdzi Sąd Okręgowy ubezpieczony nie będzie miał możliwości ponownego zatrudnienia się u dotychczasowego pracodawcy po rozwiązaniu stosunku pracy. Z. G. zatrudniony został

u pracodawcy w drodze konkursu i ponowne nawiązanie stosunku pracy na dotychczasowo zajmowanym stanowisku wiązało by się z koniecznością uczestniczenia ponownie w konkursie.

Powyższe argumenty zdaniem skarżącego prowadzą również do wniosku, że przepisy, które zastosował sąd pierwszej instancji przy wyrokowaniu naruszają również zakaz dyskryminowania obywateli, który znajduje wyraz w art. 32 i 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, gdyż wymuszają na osobach starszych wiekiem, wcześniejsze opuszczenie rynku pracy.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie w całości, dzieląc w całości rozważania prawne przytoczone przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego, wobec treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z dnia 22 listopada 2012 r., poz. 1285), okazała się uzasadniona.

We wskazanym wyroku Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r., nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 i z 2010 r., nr 40, poz. 224, nr 134, poz. 903, nr 205, poz. 1365, nr 238, poz. 1578 i nr 257, poz. 1726, z 2011 r. nr 75, poz. 398, nr 149, poz. 887, nr 168, poz. 1001, nr 187, poz. 1112 i nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Skutkiem tego wyroku jest utrata mocy obowiązującej wskazanego przepisu w określonym przez Trybunał Konstytucyjny zakresie.

Sąd Apelacyjny zważył, że na podstawie art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. ustawodawca dodał do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Z kolei, na mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od 1 października 2011 r. Z tych dwóch przepisów, tj. art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Trybunał Konstytucyjny zrekonstruował normę zakwestionowaną we wniosku grupy senatorów.

Podstawowy problem w rozpatrywanej sprawie dotyczył oceny, czy ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury - na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (i stażu ubezpieczeniowego), co znaczy, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia.

Zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, związana jest z bezpieczeństwem prawnym jednostki i przejawia się w takim stanowieniu i stosowaniu prawa przez państwo, by nie stawało się ono pułapką dla obywatela, i aby mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki, których nie był w stanie przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, iż jego działania będą także później uznawane przez porządek prawny.

Rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie do 31 grudnia 2010 r. zostały objęte nową, mniej

korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po dniu 1 października 2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony i zaufania do państwa oraz stanowionego przez nie prawa, należy mieć na uwadze, że gdyby w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, iż będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowały zatrudnienie. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury.

Trybunał zwrócił ponadto uwagę, że ustawodawca wprawdzie przewidział w art. 194c ustawy emerytalnej, dodanym ustawą z dnia 10 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, możliwość ponownego, korzystniejszego od zasad ogólnych, ustalenia wysokości świadczenia dla osób, które złożyły wnioski o emeryturę w latach 2009-2010, a którym świadczenie zostało zawieszane od dnia 1 października 2011 r., jednakże uzależnił skorzystanie z niej od spełnienia warunku niepobierania zawieszanej emerytury przez 18 miesięcy. Tym samym osoby, które go nie spełnią, mogą wprawdzie przeliczyć wysokość emerytury po rozwiązaniu stosunku pracy, ale na zasadach ogólnych - świadczenie zostanie zatem wyliczone wg kwoty bazowej albo średniego dalszego trwania życia na dzień złożenia wniosku, którego mogliby nie składać, gdyby wiedzieli, że zostanie w stosunku do nich zmieniona treść ryzyka emerytalnego.

Z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utracił moc art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. Natomiast art. 103a powołanej ustawy pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Ponieważ ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego nastąpiło w czasie trwania procesu w niniejszej sprawie, to Sąd zobligowany jest uwzględnić je z urzędu bez konieczności składania przez ubezpieczonego odrębnego wniosku do organu rentowego. Wynika to z faktu, że utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego następuje z chwilą wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego i orzeczenie ma w tym zakresie charakter konstytutywny. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są powszechnie obowiązujące, abstrakcyjnie adresowane, zawierające normatywną treść (choć w sensie negatywnym) i zbliżają się do regulacji normatywnej – w tych wszystkich wypadkach, kiedy rozstrzygnięcie jest nakierowane na eliminację niekonstytucyjnej normy w pełnym lub częściowym zakresie. Takie cechy należy przypisać orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającemu wprost niekonstytucyjność przepisu prawa, ale także ustalającym zakres treściowy przepisu, w jakim popada on w kolizję z Konstytucją.

Wobec zatem uchylecia przepisu art. 103a ustawy emerytalnej względem osób, które prawo do emerytury nabyły przed dniem 1 stycznia 2011 r. i bezspornego ustalenia, że ubezpieczony prawo do emerytury nabył w 2009 roku, należało uznać, że wypłata tego świadczenia winna być kontynuowana także po dniu 1 października 2011 r.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. (punkt 1 wyroku).

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie przepisu art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego, który w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego, wynosi 60 zł, zgodnie z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, 1349 ze zm.). Zatem, skoro uwzględniono w całości apelację ubezpieczonego, uznać należało, że organ rentowy przegrał postępowanie odwoławcze w całości, a

wobec tego, zasądzone od organu rentowego na rzecz skarżącego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w całości – 120 zł, zgodnie z § 12 ust. 1 pkt. 2 powołanego rozporządzenia (punkt 2).

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek